Ինչպէս տեսնուեցաւ, Փորթուգալի Էմմանուէլ թագաւորը փափաքած էր Հապէշիստանի կայսեր հայ դեսպանը (Մատթէոս եպս. ը) գործիք ծառայեցնել, ԺԶ. դարուն սկիզբը, խաչակրաց նպատակներու և զայն յանձնարարած էր Հռոմի Լեւոն Ժ. Պապին։

Նաև տեսանք, թէ ինչպէս Հռոմ ուզած էր առիթը չսպասգործել և հապէշ եկեղեցին իրեն հնազանդեցնելու համար՝ իր աւանդական խոստումներու քաղաքականութեան դիմած էր, առանց դրական օգուտ մը ունենալու այս քրիստոնեայ երկիրին, ճիշդ ինչպէս ըրած էր երբեմն Հայոց՝ կիլիկեան թագաւորութեան առեն, վասնզի Պապերը աւելի Հայերը իրենց ենթարկելու ձգտած են, քան թէ զանոնք իսլամներու յարձակմանց դէմ գործնականապէս պաշտպանած։

Հապէշները, ինչպէս տեսնուեցաւ, չուտով արթննցան և ուզեցին ձերբազատուիլ Հռոմի սադրանքներէն, սակայն, ինչպէս բացատրուեցաւ, Հռոմ ամէն միջոցի դիմած էր իր որսը ձեռքէ չհանելու համար, և չէր դադրած նորանոր առաքելութիւններ ղրկելէ Հապէշիստան, հոն ազատ ելեւմուտք ունեցող Հայերու տարազով և փորձած էր շարունակել կաթոլիկ հաւատամաւոր գործը։

Յովհաննէս Թիւթիւնճիի այցելութեան առեն, Ալեքսանդր Ե. Պապին ղրկած Ֆրանչիսկեան կրօնա-

---

Էրիսոնեայ Հապէշները մահմեդականաց դէմ հանել։ Այս նպատակով Հեթում իշխանը խնդրած է Հռոմի Պապէն, որ յորդորական գիր մը ղրէ Եթովպացւոց թագաւորին՝ մասնակցելու խաչակրութեան եւ միանգամայն յանձնարարած է այս թուղթը ղրկել Հայոց թագաւորին, որպէսզի թարգմանել տալով զայն Եթովպացւոց լեզուին՝ ղրկէ կամ տանի հապէշ թագաւորին։